

10 november 2020

Duijnwijck, gemeente Vlieland

Verlag reflectieve monitor

Een belangrijk doel van het Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) is leren. Het programma voert daartoe jaarlijks een reflectieve monitor uit. In het najaar van 2020 vond hiervan de tweede ronde plaats. Dit gebeurde door middel van een gesprek van 1,5 uur met de gemeentelijke projectleider(s) van de proeftuin en de verantwoordelijke wethouder, eventueel, op initiatief van de gemeente, aangevuld met partners en/of projectmedewerkers. Dit is het verslag van het gesprek met de proeftuin binnen de gemeente Vlieland.

Stand van zaken

De werkgroep Duijnwijck Gasvrij van de warmtecoöperatie Vlieland heeft hard gewerkt het afgelopen jaar. Het resultaat is dat het contract met de aannemer voor het aanleggen van de ondergrondse warmteopslag en de installatie van de zonnepanelen klaar is, het hoeft alleen nog getekend te worden. Hiervoor moesten, naast de contractonderhandelingen met de aannemer, ook diverse vergunningen aangevraagd worden bij de gemeente. De planning voor realisatie van het gehele systeem ligt klaar. Vanaf medio november wordt door Vattenfall gestart met de bouw van de technische ruimte. Vanaf januari tot en met maart zal het deel buiten de woningen aangelegd worden. Vanaf april volgt het werk achter de voordeur. Er is een aparte BV opgericht voor het warmtenet. Hiervan is de warmtecoöperatie de enige aandeelhouder. Als het goed is kunnen de bewoners in de winter van 2021-2022 hun huis duurzaam verwarmen. De tarieven worden vastgeklemd aan de gasprijs en jaarlijks geïndexeerd conform de consumentenprijsindex. De bewoners betalen dus niks meer dan voor de oude gasgestookte warmte.

Geleerde lessen

Tijdens het gesprek zijn de volgende geleerde lessen aan de orde gekomen;

Onvoorziene omstandigheden

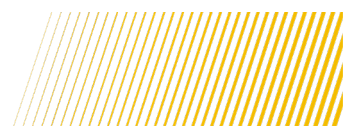
- De gemeente en de werkgroep zijn er gaandeweg achter gekomen dat je onderweg met zaken te maken krijgen die je vooraf niet had kunnen voorzien. Op het moment dat het gebeurt moet er een oplossing gevonden worden. Dat is meerdere malen in het proces gebeurd. Het is fijn dat de proeftuinen er zijn om ook dit te leren.

- De onvoorziene omstandigheden zijn ook financieel en er is dus een reserve nodig. De begroting voorziet niet in onvoorziene omstandigheden. De gemeente ziet het als nodig dat er op regionaal of landelijk niveau een fonds wordt opgericht ('Tegenwindfonds') dat als vangnet dient voor onvoorziene kosten.

Geleerde lessen met betrekking tot samenwerking tussen alle betrokken partijen

- De gemeentelijke organisatie van Vlieland is klein. De projectleider van de proeftuin heeft nog een groot aantal andere taken. De werkgroep van de warmte coöperatie is erg gedreven en voortvarend met het project aan de slag. Dit zorgde af en toe voor lastige situaties waarin de gemeente zich onvoldoende voorbereid wist op wat er van hen verwacht werd. Het zou wenselijk zijn dat de gemeente nauwer bij de werkgroep betrokken is.
- Tip voor andere (kleine) gemeenten die beperkte capaciteit hebben is om wel tijd in te ruimen voor de verbinding met een externe werkgroep die werkt aan een aardgasvrije wijk. Hierdoor kunnen plannings beter op elkaar afgestemd worden en kan er geanticipeerd worden op benodigde inzet voor bijvoorbeeld het voorleggen van beslissingen aan de gemeenteraad.
- Tip voor werkgroepen die met (kleine) gemeenten samenwerken is om vooraf aan te geven wanneer er inzet benodigd is van de gemeente bijvoorbeeld voor het beoordelen van een vergunningaanvraag. Dat is in Vlieland wel goed gegaan doordat de werkgroep dit tijdig heeft aangegeven bij de gemeente. De werkgroep is zeer content met de ondersteuning door de gemeente. Een belangrijk algemeen leerpunt is om aan het begin van het traject duidelijke afspraken met elkaar te maken over de samenwerking over wat van wie op welk moment verwacht wordt.
- Het is nodig om projectleiders te hebben die doorzetten, niet opgeven en heel stevig in hun schoenen staan. Zonder hen had de gemeente dit project nooit zover kunnen brengen.
- Het ontbeert de gemeente op sommige punten aan vakinhoudelijke kennis. De provincie heeft hier hulp bij aangeboden die zeer welkom is. Het verdient aanbeveling om te zorgen dat de inhoudelijke kennis op regionaal niveau beschikbaar komt ter ondersteuning van de ambtelijke organisatie van kleine gemeenten.
- Het heeft de werkgroep erg veel tijd gekost om alle partners mee te krijgen. De locaties waar warmteopwek en opslag zijn gepland, zijn eigendom van verschillende partijen. De woningen zijn deels sociale huurwoningen en deels eigen bezit. Met de wensen en plannings van al die partijen moest rekening gehouden worden. Voor alle partijen is het nieuw en het kost daarom veel tijd om iedereen mee te krijgen.
- Het helpt om een betrokken en enthousiaste gemeenteraad te hebben voor het project.

Leerpunt levering tapwater

Voor het overschakelen naar een lagere temperatuur van 65 -55 °C bleek uit onderzoek dat het de meest aantrekkelijke optie was om de tapwatervoorziening centraal te regelen in plaats van decentraal. Er kan voldoende energie uit de centrale warmtebron gewonnen worden en er is buffercapaciteit dankzij de opslag. Dit resulteert in een afgifte temperatuur van 55 °C bij het tappunt. Dit voldoet aan NEN-normering voor warm tapwater.

Les voor aanbod aan bewoners

- Een woonlastenneutraal aanbod zorgt voor voldoende draagvlak onder eigenaren van het project. Er zijn nu nog geen extra kosten. De prijs voor de warmte voor de particulieren wordt vastgeklikt op hetzelfde niveau als de gasprijs op het moment van aansluiting en jaarlijks gecorrigeerd met de prijsindex consumenten. De prijs is niet gekoppeld aan de gasprijs.
- De eigenaren worden wel verantwoordelijk voor de installatie achter de voordeur, terwijl die in de huidige situatie bij Vattenfall ligt. Vanaf mei 2022 komen de onderhoudskosten voor rekening van de eigenaren. Hiervoor is een overgangperiode afgesproken.

Lessen met betrekking tot opschaling

- Gelijkwaardigheid is een onderwerp van gesprek in de raad en onder inwoners van het eiland. Er is veel geld met het project gemoeid en een beperkt aantal woningen wordt aardgasvrij. Er wordt onder andere gesproken over wat de verduurzaming mag kosten. Het project zoals in Duijnwijck uitgevoerd wordt zal niet in deze vorm opschaalbaar zijn. Voor opschaling naar andere wijken is de techniek wel bruikbaar maar zal er een andere businesscase gevonden moeten worden. Zonder de PAW-middelen is de huidige business case niet haalbaar. De Waddenzee is uiteraard een grote warmtebron die mogelijk benut kan worden.
- Het helpt om regionaal samen te werken met andere gemeenten. Zowel voor de transitievisie warmte als de realisatie van aardgasvrije wijken.
- Vlieland voorziet dat kleine gemeentes extra financiering nodig hebben om een projectleider aan te stellen die alleen met duurzaamheid bezig is. Vlieland concludeert dit uit een doorkijk naar de toekomst. De doelstellingen uit het klimaatakkoord en ook klimaatadaptatie zijn grote opgaven. Dit vereist niet alleen capaciteit maar ook expertise. Ook al biedt de provincie hulp, de gemeente denkt hier eigen capaciteit en middelen voor nodig te hebben.

Reflectie op bijdrage PAW

- De gemeente is content met de ondersteuning door het PAW. Er is regelmatig overleg met de accounthouder.
- Het PAW zou nog pro-actiever gelijksoortige proeftuinen aan elkaar kunnen verbinden. Het is erg waardevol om contact te hebben met gelijksoortige proeftuinen. Voor Vlieland is dit met name

Nagele en Drimmelen. Nagele heeft dezelfde leverancier voor het warmtesysteem. Met Nagele is met name informatie uitgewisseld over vergunningen, contractvorming en juridische constructie voor de warmtelevering. Dit is nu op eigen initiatief gebeurd.

- Een bestuurlijk overleg kan zinvol zijn volgens de gemeente Vlieland. Graag zouden ze ervaringen uitwisselen over de interactie met bewonersinitiatieven, financiering en bewonerscommunicatie.
- Het zou prettig zijn als er vanuit de Rijksoverheid en landelijke organisaties meer centrale doelstellingen en boodschappen zijn. Dit is nu niet zo en afstemmen en uitzoeken kost de werkgroep veel tijd.
- De werkgroep neemt deel aan diverse leerkringen van het kennis- en leerprogramma. Wat ze soms missen is het daadwerkelijke besef bij het PAW hoe het is om als projectleider aan de slag te zijn. Het is een vierslag; techniek, geld, regelgeving, bewoners. Het vak van projectleider zit hem in de samenhang van deze onderwerpen. Het KLP zou hier meer op kunnen inspelen.

